

Povl Kjøller

INTERVIEW

Povl Kjøller er uddannet lærer og har undervist i musik i Folkeskolen. Midt i 60'erne blev han tilknyttet børneradioen og fra 1969 blev han free-lance medarbejder ved TV's »Legestue«-udsendelser. Hans første medvirken ved pladeudgivelser var i forbindelse med Trilles »Hele min familie« og »Dit og dat og andre børnesange« (begge fra 1972). I 1973 lavede han sin egen »– og andre børnesange«. »Vil du med i skoven« kom i 1974 – samme år som »Kaj og Andrea«. Sidstnævnte blev et stort salgshit. I 1975 kom »Musiklabyrinten«, og i 1977 udkom »Kender du det?«.

Ud over de almindelige plader har Povl Kjøller udgivet forskellige pædagogiske materialer og plader. I 1978 kom »Skal vi synge sammen?«, der foruden at den fungerer rent musikalsk også er tænkt som en samling sange til pædagogisk brug, f.eks. ved emnearbejde i institutioner.

Povl Kjøller er også repræsenteret på dobbelt-LP'en »Flyt dig!« (1979).

I øjeblikket er en sangbog med henved 100 af Povl Kjølbers sange planlagt til udgivelse.

– *Hvad kendetegner en god børnesang?*

Man må ikke skille tekst og melodi ad, de to ting skal gå op i en højere enhed, der skal være et omkvæd, som man kan huske og synge med på, for børnene skal jo lære sangene pr. øre. Der skal være en sangbar og letfængende melodi, men hverken for let (så droppes den for hurtigt) eller for svær (så læres den aldrig). Og teksten skal være lige ud ad landevejen, og den må gerne rime – så er den nemmere at lære. Jeg tror ikke børn er i stand til at forstå en sætning, hvor ordstillingen laves om. Hvis ordene er uforståelige, laver børn dem tit om. Det traditionelle eksempel er »Paradisets vin og brød«. Jeg synes, at det er positivt, at børn forsøger at få mening i noget, der for dem er meningsløst. Det er vigtigt at børn får oplevelsen »det kender jeg godt«. Hvis det er tilfældet er det en god børnesang. Man kan også kalde det for bevidstgørelse.

– *Hvilke emner kan man bruge i børnesange?*

Alle emner som børn kommer i forbindelse med er relevante at

lave sange om. Trille synger sommetider »Sørens far har penge« og andre traditionelle børnesange og får meget poesi og stemning frem, men for mig at se, siger de sange ikke børn i vore dage noget som helst. Når jeg selv synger »Den lille kattekillen« er det en måde at komme i kontakt med børnene på. Den bliver foreslået hver gang jeg spørger: Hvad skal vi synge? M.h.t. de andre sange, jeg synger, er det vigtigt, at børn får en oplevelse af, at sangen handler om dem selv. Derfor mener jeg, at en sang som »Marsvinet«, som er lidt sødladen, men hvor der faktisk kun står noget, der er sandt, nemlig hvordan de fleste børn vil opleve et marsvin, også er en politisk sang.

– *Hvordan vil du i øvrigt karakterisere en »politisk børnesang«?*

Enhver sang, der sætter en eller anden sandhed på plads, om marsvin eller om A– kraft er en politisk sang. En sang, der tilslører forholdene er også politisk, men i reaktionær retning.

For små børn kan marsvine-sangen være bevidstgørende, fordi den fortæller om en oplevelse, som også er rigtig.

– *Du har en gang sagt, at du helst ikke ville synge om politiske emner som forurening og A-kraft. Er det stadigvæk din holdning?*

Mit program er, at man må tage børn på det udviklingstrin, de er. Der kan man, hvis det er mindre børn der er tale om, fortælle dem om, at nogle børn bor i baggård, hvor solen aldrig skinner, at nogle børn ikke har legekammerater, og f.eks. at det er meget almindeligt, at man synes man er grim, når man ser sig selv i spejlet. Hvis man på det udviklingstrin, hvor de befinder sig, giver dem en oplevelse af, at de kan bruge sangene til at blive klogere på sig selv og deres kammerater, så kan man i næste omgang opnå at de kan blive klogere på en større sammenhæng, f.eks. deres egen by, og næste gang »hele verden«. Jeg tror ikke man kan springe de led over. Man kan ikke fortælle børnehavebørn om A-kraftens vederstyggelighed uden at gøre dem ulykkelige. Jeg mener hver ting til sin tid.

– *Teksterne på din sidste plade er problemorienterede (bl.a. tekster af Niels Lund), men har ofte i sidste vers en pointe, der får én til at se lidt lysere på tilværelsen.*

Jeg synes man skal være varsom med at lave en sang, der siger at det hele er ad Helvede til. Hvad skal man så stille op? Der skal altid være en vej ud af mørket. Man kan ikke belejre små børn med kapital, merværdi og død og ulykke, som de ikke er i stand til at gøre noget ved. Man kan heller ikke lave en sang eller en TV-udsendelse om kønsroller, hvor man siger at en far, der ikke vasker op, er dum. Hvad gør et barn, der har sådan en far? Der har man foræret det et problem, som det ikke kan gøre noget ved. Hvis barnet siger til sin far, at han er dum, vil far'en højst sandsynligt sige, at barnet ikke skal høre efter, hvad de siger i TV.

– *Hvem er din målgruppe?*

Jeg har som lærer altid beskæftiget mig med de større børn, og det er lidt af en tilfældighed, at jeg i TV og radio er blevet anbragt i »småbørnsafdelingen«. Jeg kan bedst lide at synge for lidt større børn, de kan huske flere tekster, lave rytmer, foreslå sange m.v.

– *Har du en fornemmelse af, hvilke sociale lag dit publikum kommer fra?*

Jeg tror nok jeg når vidt omkring. Jeg har spillet over hele landet f.eks. til byfester, og jeg kan se, at børnene synger med på mine sange. Men selvfølgelig er det nok ikke de allerdårligst stillede. Ja, jeg ved det ikke, for de fleste har jo fjernsyn og kassettebåndoptager.

foto fjernet af copyrightmæssige hensyn

Povl Kjølner er veteranen inden for den nye rytmiske børnemusik. Børnene kender ham – udover fra TV og plader – fra utallige børne»koncerter« som denne. (foto: Jørgen Hjort)

– *Har du kontakt med institutionerne, som nok er store forbrugere af din musik?*

Sideløbende med pladerne udgiver jeg også pædagogisk materiale – ganske vist til skolebrug (f.eks. Blues, beat og blikfløjte«)

– *Virker pladerne passiviserende på børn, f.eks. i institutioner?*

Det er et problem, men hvis konklusionen bliver, at man så skal lade være med at lave plader, så står jeg af, for så længe plader eksisterer som medie for voksne, er der også brug for børneplader. Men børn skal jo selv igang med at lave musik. Selv om grammofoonpladeindustrien er så mægtig som den er, er der ikke noget der tyder på, at folk holder op med at spille musik, tværtimod. Der bliver på trods af plademediet sunget og spillet som aldrig før. Og for børn er det sjovere at have rytmeinstrumenter i hånden end at høre plader. I de år hvor jeg underviste, skete det kun ca. en gang om året, at børnene selv ville høre plader, for der var jo tilbuddet om at spille.

– *Er det ikke forståeligt, hvis pædagogerne i pressede situationer fristes til at sætte en plade på?*

Det er også et spørgsmål om uddannelse. Det er klart, at en masse pædagoger – især lærere – ikke har værktøj til at hamle op med det kommercielle »Travolta-marked«. Der bliver ikke undervist i rytmisk musik på ret mange seminarier. Lærerne burde være mindst ligeså gode til rytmisk musik som til det klassiske.

– *Kan man bruge musik til at opnå noget bestemt i en børnegruppe?*

Ja, det mener jeg bestemt. Musik handler om at samarbejde og er motiverende for at man lytter til hinanden. Hvis man f.eks. har en blandet børnegruppe på et fritidshjem, kan nogle af de store spille bas og guitar, og så kan de små måske synge til. På den måde kan man opnå både køns- og aldersintegration, og man kan opløse forskellige klinedannelser. Der hvor musikken fungerer allerbedst, er – synes jeg – når man er ude at rejse, på lejrskole eller lignende. Men også i mange andre situationer synes jeg man oplever hvor fantastisk musik er, og hvordan

folk kan bruge den, hvis man bare sørger for, at de rette betingelser er til stede. Man opdager, at musik ikke kun er et menneske, der underholder et publikum, men derimod er noget vi laver sammen med de forskellige forudsætninger, vi har.

– *Hvilket medie foretrækker du at arbejde med, du har jo også meget at gøre med Danmarks Radio?*

Jeg foretrækker plademediet og den opfølgning, der sker, når man kommer ud og oplever at børnene kan sangene, og at vi kan være fælles om dem. Musik er først og fremmest et sociologisk fænomen, noget der handler om samvær mellem mennesker.

– *Hvilke politiske og pædagogiske mål har du?*

En af mine programerklæringer er, at alle mennesker kan synge. Politisk har jeg det mål, at være med til at bevidstgøre børn (og voksne) om dem selv og deres situation, at sætte ord på deres oplevelser, men på et plan, der er relevant for deres udviklingstrin og deres begrænsede muligheder for at ændre noget. Når de bliver ældre håber jeg så de vil være med til at lave en hel masse om.

De fire interviews med Povl Kjølner, Trille, Bjarne Jes Hansen og Lotte Kærnså er foretaget af Hans Aarup, Eigil Leander Laursen og Erik Heiberg Lyhne.